

Magda Isanos, o voce reprezentativă a liricii feminine în literatura română. Semnificații ale imaginarului poetic

Drd. Alina-Liliana COZMA (BLĂNARIU-COZMA)

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Abstract: *The end of the 19th century offers talented writers the chance to enter in the fictional universe, without hiding under male pseudonyms, in order to sign their creations.*

Along with Veronica Micle, Ecaterina Pitiș, Elena Farago, Otilia Cazimir, Olga Vrabie and many other relevant names, Magda Isanos completes the picture of feminine literature, especially lyric, painting, in subtle nuances, the bustle of life and being an emblem of the '30s. Isanosian feminine lyricism is characterized by spiritual richness, by emotion, by fragility, without falling into a sentimentalist extreme, as can be seen by exegetes. Thus, femininity is a feature of her lyrical texts.

Keywords: *Magda Isanos, feminine lyricism, literature*

La finalul secolului al XIX-lea, Universitatea din Londra este cea care dă o șansă femeii, permițându-i să se remarce în domeniul cultural, să se manifeste, lumea cunoscându-i talentele. Urmându-i modelul, și celelalte țări din Europa oferă femeii prilejul de a se afirma, publicul asistând astfel la un moment de democratizare socio-culturală. Dacă până în acest moment, trebuia ca scriitoarele și poetele să-și ascundă identitatea în spatele unei măști, semnând cu un pseudonim literar bărbătesc (George Sand, surorile Brontë), iată că, acum, publicațiile literare aduc în atenția cititorilor numele reale ale creatoarelor de frumos. Inițiativa aceasta este îmbrățișată, din fericire, și în spațiul literar românesc, iar cea care este cunoscută, prima dată, este Veronica Micle (1850-1889). Va fi urmată de Matilda Culgher-Poni (1851-1934), Ecaterina Pitiș (1882-1963), Maria Cunțan (1862-1935), Maria Cioban-Boitiș (1886-1950), Maria Suciuc Basco (1849-1891), Lucreția Suciuc-Rudow (1850-1900), Claudia Goga (1889-1961), Elena Farago (1878-1954), Claudia Minulescu (1887-1961), Otilia Cazimir (1894-1964), Alice Călugăru, Anișoara Odeanu, Sanda Movilă, Maria Banuș, Magda Isanos (1916-1944) ș.a.

Ne vom opri atenția asupra Magdei Isanos, ale cărei texte apar în revistele de specialitate în perioada anilor '20 - '30, alături de creațiile Olgăi Vrabie, ale Olgăi Crușeran-Florescu, ale Elenei Dobroșinschi-Malai, ale Ecaterinei Cerkez, ale Veronicăi Russo etc. Firește, procesul creator aparținând tinerelor scriitoare era o noutate pentru publicul avizat și reprezenta un subiect de un real interes, aflându-se în vizorul criticii literare, constituite din bărbați. Aceștia afirmă că avem de-a face cu *o poezie feminină*, cu *lirică feminină*, fenomenul acesta literar fiind dezbătut și mai târziu. În acest context, Ana Blandiana declara: „Despre poezia feminină nu se poate vorbi pentru simplul motiv că poezia feminină nu există. Poezia este unul dintre acele puține cuvinte cărora sensul absolut nu le permite delimitare... O înșiruire de versuri nu poate fi decât poezie sau non-poezie... Adjectivele sunt lipsite de sens...Nu s-a înțeles că nu poate ajunge la artă decât o femeie care și-a depășit condiția de femeie, așa cum nu poate ajunge la artă decât un bărbat care și-a depășit condiția de bărbat.”¹

E necesar să specificăm faptul că prin lirica feminină se înțeleg creațiile literare semnate de femei.

Dacă pentru anii '20, poeta reprezentativă este considerată Olga Vrabie, de anii '30 se leagă numele Magdei Isanos, despre creația căreia Aliona Grati afirmă următoarele: „Odată cu Magda Isanos, poezia feminină nu mai e asemuită cu o confesiune sau cu o simplă, neoriginală spovedanie pusă pe versuri, ei revenindu-i meritul de a scoate din uz o tematică considerată desuetă, sentimentală și intimistă excesiv.”² Putem să o includem pe Magda Isanos în rândul creatorilor despre care Mihai Eminescu scria astfel: „Văd poeți ce-au scris o limbă, ca un fagure de miere” (Epigonii), căci Magda Isanos a reinventat imaginarul feminin, textele sale lirice purtând amprenta unei sensibilități aparte, a unei nostalgii îndulcite, a unei vieți fremătănde, însă fără a cădea în sentimentalism.

Versurile isanoscience sunt încărcate de emoție, însă ilustrează echilibrul, înglobând suavul, fragilitatea, spiritul învolburat, pasional, toate luând naștere din iubirea pe care a manifestat-o poeta pentru viață, înțelegând, prin termenul „viață”, tot ce implică aceasta: darul de a fi fiică, soră, nepoată, iubită, soție, mamă, scriitoare, de a se bucura de natură, de păsări, ba chiar de transcendent.

Procesul liric îl începe în vremea adolescenței, privind cu surprindere tot ceea ce se petrece în jurul ei, bucurându-se și preamărind miracolele vieții, versurile sale având o notă autobiografică, cititorul văzând, în spatele eului poetic, eul isanoscian, care profită de puținul timp și își trăiește viața ca și cum mâine ar fi ultima zi, modificând unitatea de măsură a timpului, simțind, într-o

---

¹ Blandiana, Ana, *Eu scriu, tu scrii, el, ea scrie*, Editura Cartea Românească, 1978, București, p. 123.

² Grati, Aliona, *Magda Isanos. Scrieri*, Editura Știința, Chișinău, 2016, p. 33.

clipă, cât alții simt în ore, în ani ori, poate, nu simt chiar niciodată: „Am multe lucruri de scris,/ de plante și ape line,/ care toate-nchid câte-un vis,/ mai rămuos, mai ciudat ca mine. // Când plouă nu se-ntâmplă nimic./ Oamenii spun: asta vine de sus (...) // Totuși am văzut zânile/ cum țineau deasupra capului mâinile/ și dansau în iarba cea nouă/ bucuroase că plouă. // Am văzut în fiecă lucră-o mișcare/ de rugăciune și adorare;/ în arbori, dimineața, o strălucire. (...) // E-atâta freamăt nebănuiră (...) // Oamenii însă râdeau de aceste cuvinte; / pentru dănsii auzul și văzu-i tocit./ Nimic nu luau aminte,/ și jumătate parc-ar fi dormit. // Spuneau: „E nebun poetul,/ vorbește cu arborii și cu pietrele”.../ Atunci m-am depărtat de dănsii cu-nctul,/ le-am uitat glasul și vetrele.” (*Confesiune*).

Trăirea clipei este conturată și în versurile poeziei *Mă scald în zi*: „Mă scald în zi ca un copil în râu./ N-am ieri, nici mâine (...) // Voi scrie despre-acea necruțătoare/ bucurie de-a fi tânăr sub soare;/ cu fruntea lângă cer voi scrie despre viață.”

Creațiile lirice isanosciene răspândesc feminitate, surprinzând o ființă îndrăgostită de viață, care se caracterizează prin candoare, sinceritate, dar și printr-o pasiune nestăvilită, toate aceste emoții fiind simțite și de către elementele naturii care, se pare, o înțeleg și empatizează cu ea.

Feminitatea rezultă din dorința de ocroti tot ceea ce are mai scump, iar ceea ce deosebește poezia Magdei Isanos de cea a altor poete este modul în care încearcă să rezolve problemele, să salveze lumea de *noianul de negru*: „Aș vrea ca acest poem să-l ridic ca un val,/ s-acopăr cu el partea neagră din lume,/ totul să fie alb ca-ntr-un mare spital,/ fără morți, fără nume. // În vreme ce orele zilei, rotunde și si descrescând în lumină, // trec pe dinaintea mea și se sfarmă-n grădină,/ o, s-ar zice că toate se joacă în lume,/ numai eu cu meșteșugul meu neînțeles/ stau aicea fără să cos, fără să țes./ Cum voi găsi acestora toate un nume?” (*Aș vrea*). Observăm, de asemenea, din nou, ecoul autobiografic semnalat prin cuvântul „spital”, un spațiu cu care a fost nevoită să se familiarizeze.

Poeta încearcă să curețe lumea de negru cu ajutorul dragostei, unicul sentiment care imprimă lucrurilor un sens: „Iubirea. –N jurul ei frumoase-s toate,/ de-ți vine să-ngenunchi, și de mirare/ ți-i sufletul mai fraged ca o floare/ înmlădiat pe lanuri de păcate. // Sunt oameni triști, sunt oameni care mor/ în ceasu-acesta, însă tu nu vezi/ decât prea sus – albastrele livezi/ a unui cer ce râde tuturor.” (*Iubirea*). Iată că dragostea ridică omul la un nivel superior, de la care poate percepe în alt mod viața.

Feminitatea ia naștere, după cum spuneam, din ipostazele multiple ale eului poetic isanoscian. Aflăm femeia-mamă, a cărei durere *o grămădi pe-o singură vioară*: „Mama cobora și cânta./ Plângea sau cânta? Ghemuită în inima ei,/ mama gemea. // Intrând în apa albastră,/ întinereai sub șal, ca o ramură./ Mamă, spune-mi, ce duci?/ O flacăra sau o flamură?” (*Mama*). Mărturie a feminității este și apa, care devine un simbol recurent în opera Magdei Isanos,

mai ales, dacă avem în vedere faptul că, potrivit gândirii critice moderne, femeia se înrudește cu apa. Mama este, asemenea apei, izvorul vieții, iar „în traduceri ebraice apa este mamă, matrice, „origine a vieții”, obârșie a toate câte sunt”³. E o imagine a mamei văzută din perspectiva fiicei.

Descoperim și imaginea mamei văzută din propriul unghi, a unei mame care pregătește *Testament pentru fata mea* și care-i sugerează copilului să nu o caute în forma în care a cunoscut-o, ci să o observe „în flori, în nouri, în ploaie, în arborii din fața ferestrelor”, dându-și seama că este ea după „pace,/ și după felu-n care totul tace” (*Copilul meu, să nu mă cauți*). Despre acest tip de feminitate este vorba în creațiile tinerei poete, o feminitate care nu produce zgomot, ci care este descoperită de cei capabili să o perceapă.

Cunoaștem imaginea *Femeii care iubea primăvara*, care iubea „pământul/ Fiecare umbră aruncată pe el./ Zborul fiecărui porumbel./ Și cântecele pe care le șoptea vântul” (*Poemul femeii care iubea primăvara*). E o femeie care sărută pământul cu aceeași pasiune cu care își sărută iubitul față de care își exprimă dragostea într-un mod unic.

Poeziile Magdei Isanos se caracterizează printr-o măiestrie deosebită întreținută de o feminitate pătrunzătoare, despre care criticii afirmă că este „nota personală a poemelor Magdei Isanos (...) lirica atât de feminină, însă fără pic de dulcegărie (...) feminitate și poezie a fiziologiei”⁴ după cum s-a putut observa în exemplele oferite.

Bibliografie:

- Antofi Simona & Ifrim Nicoleta, (2021), *Identity Reconfigurations, Memory and Personal History in Norman Manea and Saul Bellow's 'Spoken Book'*, *CLCWeb: Comparative Literature and Culture* (ISSN 1481-4374) <http://docs.lib.purdue.edu/clcweb/>, nr. 23, Purdue University Press, pp. 1-16, accesibil la adresa. <https://docs.lib.purdue.edu/clcweb/vol23/iss4/3/>
- Blandiana, Ana, (1978), *Eu scriu, tu scrii, el, ea scrie*, Editura Cartea Românească, București.
- Constantinescu, Pompiliu, (1957), *Scrieri alese*, Editura pentru Literatură, București.
- Grati, Aliona, (2016), *Magda Isanos. Scrieri*, Editura Știința, Chișinău.

---

³ Grati, Aliona, *op.cit.*, p. 25.

⁴ Constantinescu, Pompiliu, *Scrieri alese*, Editura pentru Literatură, București, 1957, p. 299.

